

การศึกษาเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมาย
เหมือนหรือคล้ายกัน

A Comparative Study of the Use of Symbols in Thai-Malay Expressions that
have the Same or Similar Meanings

พารีด้า หะยี้เต๊ะ* สุฮัยลา บินสะมะแอ* ซำสินาร์ ยาฟา*

Pareeda Hayeeteh, Suhaila Binsama-ae* Samsinar yapha

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Faculty of Humanities and Social Science, Yala Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: Suhaila.h@yru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน ที่เชื่อมโยงกับโลกทัศน์ของผู้คนสองสังคมและวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและวิเคราะห์สำนวนไทยจากพจนานุกรม ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2543 และสุภาษิตมลายูจาก Kamus Istimewa Peribahasa Melayu ค.ศ. 2017 ผลการศึกษาพบว่า สามารถรวบรวมสำนวนสุภาษิตไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันได้ 94 สำนวน ปรากฏรูปแบบการใช้สัญลักษณ์เหมือนกันทั้งหมดหรือเหมือนกันบางส่วน เช่น น้ำ ปลา ช้าง รำ ลิ้น และสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแต่ใช้สัญลักษณ์ต่างกัน เช่น คมกับโอ่ง ผักกับน้ำ กิ่งทองกับแหวน ไบหยกกับพลอย ลูกไม้กับขนม ต้นไม้กับแม่พิมพ์ ฯลฯ กล่าวได้ว่าสำนวนสะท้อนทัศนคติในการมองโลกและชีวิตของผู้คนในแต่ละสังคม เมื่อสองสังคมมีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน จึงทำให้ทัศนคติในการมองโลกและชีวิตคล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ : การศึกษาเปรียบเทียบ; สัญลักษณ์; สำนวนไทย; สำนวนมลายู; ความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน

Abstract

This article is based on a research that compares the patterns of expressions in Thai and the Malay language. The objective is to analyse the similarities in meanings of expressions of both languages. Based on qualitative approach data was collected from Royal Institute dictionary of Thai idioms, proverbs and aphorisms (2000) and Malay proverbs from Kamus Istimewa Peribahasa Melayu Edisi Kedua (2006). The article describes the results of the study where 94 Thai-Malay proverbs were compared to study the similarities in terms of meanings. The results can be formatted in two ways: Thai-Malay idioms that have the same or similar meaning. Using the same or partially identical symbols such as water, fish, elephant, dance, tongue, and Thai-Malay expressions that have the same or similar meaning but use different symbols, such as sharp and jar, a pot with water, golden branch, and ring, jade leaf, and gemstone, lace and candy, trees and moulds, etc. It can be deduced that

Received: 2022- 05 - 30

Revised: 2022- 07 -15

Accepted: 2022- 07 - 21

expressions reflect the worldview of people in each society. when two societies have similar social, cultural, and environmental contexts therefore, the worldview of seeing the world and life is similar.

Keywords: comparative study, symbols, Thai idiom, Malay idioms, the same or similar meaning

บทนำ

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์พิเศษหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยวิถีชีวิต ภาษา อาหารการกิน และการแต่งกาย ล้วนแสดงถึงความหลากหลายที่ควรได้รับการศึกษาเชิงลึกเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะเฉพาะ โดยการให้ความสำคัญกับการบูรณาการการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายของวัฒนธรรม และความต้องการของท้องถิ่น โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้วิชาศาสนาและวิชาสามัญอย่างสมดุล เพื่อให้การศึกษามีบทบาทในการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิชาภาษามลายู เป็นรายวิชาหลักที่ถูกกำหนดในกลุ่มสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่มีความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เนื่องจากปรากฏในข้อสอบโอเน็ตของทุกปี คือเรื่องสำนวนมลายู ซึ่งครูผู้สอนเรื่องสำนวนมลายูจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องที่มาของสำนวน ความหมายของสำนวน อีกทั้งต้องเรียนรู้เรื่องรูปแบบสัญลักษณ์ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์สำนวน อันส่งผลให้เข้าใจความหมายของสำนวนอย่างลึกซึ้ง และสามารถถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันการเรียนรู้ให้ได้ผลผู้สอนควรบูรณาการศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนสำนวนมลายู ซึ่งศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุดคือ สำนวนไทย ซึ่งถูกบรรจุให้เป็นเนื้อหาหลักที่ผู้เรียนต้องศึกษาในรายวิชาภาษาไทยในทุกระดับชั้นเช่นกัน

สำนวนของทุกภาษาในโลกล้วนเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ที่มีถูกจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความต้องการระหว่างมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2524:3) กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดของมนุษย์และเป็นสิ่งที่ใช้แสดงออกทางความคิด ด้วยภาษาสามารถแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม และในขณะเดียวกันยังแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นามธรรมเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ ชนกลุ่มใดมีภาษาที่ทำหน้าที่แสดงถึงสิ่งที่เป็นามธรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องแจ่มชัด ชนกลุ่มนั้นก็ถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ความรู้สึกได้ลึกซึ้งกว้างไกล วิทยาการต่าง ๆ ก็จะมีเจริญขึ้นเป็นเงาตามตัว จึงกล่าวได้ว่า สังคมจะแสดงภาษาในรูปแบบนามธรรมต่าง ๆ ผ่านสำนวนสุภาพิต โดยจะแสดงความเชื่อมโยงระหว่างภาษาและแนวคิดผ่านการใช้สัญลักษณ์ (symbols) ดังที่ Asmah Haji Omar (1993) กล่าวว่า มนุษย์ใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการบันทึกความทรงจำและประสบการณ์ชีวิต สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นใช้เพื่อให้ความหมายแทนอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นรูปภาพ เครื่องหมาย หรือสิ่งของก็ได้ นักภาษาศาสตร์หลายท่านมีความเห็นในหลักเกณฑ์สัญลักษณ์ที่ใช้โดยส่วนใหญ่จะมีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับสิ่งที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ (Asmah, 1993; Glenberg dan Robertson, 2000; Tenas, 2003; Deacon, 2003; DeLoache, 2004; & Kintsch, 2008) สัญลักษณ์จะปรากฏในสำนวนสุภาพิตเพื่อแทนความหมายต่าง ๆ ที่สื่อถึงความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ทัศนคติของชุมชน อารยธรรม และความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละสังคมหรือแม้กระทั่งประเทศ

การศึกษาเปรียบเทียบสัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายู จึงมีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการ

สื่อสารชาวไทยและชาวมลายู อีกทั้งยังสะท้อนโลกทัศน์ อารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของคนทุกชาติทุกภาษา รวมถึงเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้อยู่ในครรลองครองธรรม และจารีตประเพณีของสังคมนั้น ๆ ดังที่ ยมนา ทองใบ (2550) ได้ให้ความหมายของสำนวนว่า เป็นสุภาพชน คำพังเพย และถ้อยคำสำนวนโวหารต่างๆ ที่มีความหมายกว้างลึกซึ้ง ก็นใจ มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า สำนวน คือ ถ้อยคำ กลุ่มคำ หรือข้อความที่เรียบเรียงขึ้นในเชิงอุปมาอุปไมยโดยมีนัยแฝงเร้นซ่อนอยู่อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้รับได้ไปตีความ ทำความเข้าใจด้วยตนเองอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งอาจแตกต่างไปจากความหมายเดิมหรืออาจคล้ายคลึงกับความหมายเดิมก็ได้ (นิศา บุรณวงศ์, 2019) สำนวนจึงช่วยให้การใช้ภาษามีชีวิตชีวา มีความชัดเจน สำนวนเป็นเงาสท้อนภาพวัฒนธรรม วิถีคิด การตีความ การดำรงอยู่ของคนในสังคมแต่ละสมัยและแต่ละวัฒนธรรม การศึกษาสำนวนสุภาษิตก่อให้เกิดความเข้าใจสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนความนึกคิดของมนุษย์

การสร้างสำนวนของแต่ละภาษา ผู้คิดมักนำภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ มาใช้เปรียบเทียบเพื่อสร้างจินตภาพได้ชัดเจน บทบาทสำคัญของสำนวนสุภาษิตคือเพื่ออบรมสั่งสอน เป็นข้อคิดเตือนใจที่บรรพบุรุษได้กลั่นกรอง ความรู้ความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ จากประสบการณ์ชีวิตและความเป็นไปในสังคม โดยการเรียบเรียงเป็นถ้อยคำสำนวนเปรียบเทียบที่มีความ ความหมายลึกซึ้งคารมคมคาย อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและคติความเชื่อต่าง ๆ ของคนในสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นการศึกษาเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันจึงมีความสำคัญ เพราะนอกจากใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ยังสะท้อนถึงโลกทัศน์ วิถีชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อระหว่างสองวัฒนธรรมผ่านการตีความสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนไทย-มลายู เพื่อเป็นเครื่องมือเสริมสร้างให้เข้าใจตรงกันและส่งเสริมการศึกษาด้านภาษาของทั้งสองประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน โดยเชื่อมโยงกับทัศนคติของคนในสังคมและวัฒนธรรมไทยและมลายู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาสำนวนไทยจากสุภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 10 (2543) ศึกษาข้อมูลสำนวนมลายูจากพจนานุกรมสำนวนมลายูพร้อมความหมาย Kamus Istimewa Peribahasa Melayu, ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2017 และนำสำนวนทั้งสองภาษามาวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกสำนวนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน จากนั้นนำสำนวนทั้งสองภาษามาวิเคราะห์การใช้สัญลักษณ์ เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของทั้งสองสังคมว่า มีทัศนะในการมองโลกและชีวิตคล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไร

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ปรากฏการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน จำนวน 94 สำนวน ผู้วิจัยจัดรูปแบบการใช้สัญลักษณ์ของสำนวนดังกล่าวเป็นสองรูปแบบ คือ สำนวนสุภาษิตไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันโดยใช้สัญลักษณ์เหมือนกันทั้งหมดหรือ

เหมือนกันบางส่วน และสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแต่ใช้สัญลักษณ์ต่างกัน

1. เปรียบเทียบสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันโดยใช้สัญลักษณ์เหมือนกันทั้งหมดหรือเหมือนกันบางส่วน

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน โดยสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนทั้งสองภาษามีความเหมือนกันทุกประการ หรือมีความเหมือนกันในบางส่วน (ตารางที่ 1) และวิเคราะห์ตีความสัญลักษณ์ดังกล่าว เชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย-มลายู ผู้วิจัยได้คัดเลือกสำนวนไทย-มลายู จำนวน 8 สำนวน มาเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ เนื่องจากสำนวนสุภาษิตดังกล่าวเป็นที่นิยมใช้ในการสื่อสารอย่างแพร่หลายทั้งในสังคมไทยและมลายู ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันโดยใช้สัญลักษณ์เหมือนกันทั้งหมดหรือเหมือนกันบางส่วน

สำนวนสุภาษิตไทย	สำนวนสุภาษิตมลายู	ความหมาย	สัญลักษณ์
1. ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว	ada air ada ikan	ดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ผู้คนไม่อดอยากปากแห้ง โดยเทียบได้กับในแหล่งน้ำทุกที่มีปลาให้จับเป็นอาหาร และในนาก็มีข้าวอุดมสมบูรณ์	น้ำ และ ปลา
2. ช้างสารชนกัน หล้าแพรกย้อม แผลกลากู	gajah sama gajah berjuang, pelanduk mati di tengah-tengah	คนใหญ่คนโตขัดแย้งมีปัญหากัน หรือผู้นำของแต่ละฝ่ายนั้นมีปัญหาทะเลาะกัน แต่ส่งผลให้ผู้น้อยหรือประชาชน ลูกน้องนั้นได้รับผลกระทบไปตาม ๆ กัน	ช้าง หล้าแพรกกับกระจง เล็ก
3. ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก	melentur buluh biarlah dari rebungnya	สอนเด็กง่ายกว่าสอนผู้ใหญ่ ดัดนิสัยเด็กได้ง่ายกว่าดัดนิสัยผู้ใหญ่	ไม้อ่อนกับไม้ไฟ ไม้แก่กับหน่อไม้
4. ไก่อ่อนสอนขัน	ayam baru belajar berkokok	ผู้ที่ด้อยประสบการณ์ ไม่รู้เท่าทันผู้อื่น	ไก่
5. ช้างตายทั้งตัว เอาใบบัวบกปิด	bangkai bolehkah ditudung dengan nyiru	การทำความชั่วหรือความผิด ร้ายแรง ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ แม้จะพยายามกลบเกลื่อนปิดบังอย่างไรก็ปิดไม่มิด ต้องมีผู้รู้เข้าจนได้	ช้าง ใบบัวกับกระดิ่ง
6. รู้หาญรู้ฉลาด	berani kerana benar, kerana salah	กล้าในสิ่งที่ควรกล้า กลัวในสิ่งที่ควรกลัว	กล้า กลัว
7. ราไม่ตีโทษปี	tidak tahu menari	ทำได้ไม่ตีกลับโทษผู้อื่น หรือคนอื่น	รา

โทษกลอง	salahkan lantai jungkang-jungkit	ปี กลอง กับ ฟัน
8. ลิ้นกับฟัน	gigi dengan lidah adakalanya tergigit juga	คนที่อยู่ใกล้ชิดกันย่อมมีเรื่อง กระทบกระทั่งกันบ้าง มักใช้กับสามี ภรรยา

การใช้สัญลักษณ์เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 1 คือ “น้ำและปลา” บ่งบอกว่าทั้งสองผืนแผ่นดินมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรอาหาร เนื่องจากตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันคือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน จึงทำให้ภูมิศาสตร์ของทั้งสองประเทศมีลักษณะเหมือนกัน ประชาชนมีวิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกัน โดยยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จึงพบว่าสัญลักษณ์ “น้ำและปลา” ในสำนวนของทั้งสองภาษามีความหมายเหมือนกัน อย่างไรก็ตามในสำนวนไทยจะมีคำเพิ่มเติม คือ “ในนามีข้าว” ซึ่งในสำนวนภาษามลายูไม่มีวลีนี้

การใช้สัญลักษณ์เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 2 คือ “ช่างสาร” ในสังคมไทยมองช่างเป็นสัตว์ใหญ่และเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของไทย สื่อความถึงผู้มีอำนาจ จึงถูกนำมาใช้สร้างสำนวนไทยหลายสำนวน ความหมายโดยนัยของช่างในวัฒนธรรมไทยและมลายู คือ ผู้ที่มีอำนาจ ผู้ที่แข็งแกร่ง ผู้นำหรือคนใหญ่คนโต (Mansor Embong, 2021) ในขณะเดียวกันยังมีคำที่นำมาเปรียบเทียบในสำนวนไทยอีกคำหนึ่งคือ คำว่า “หลู้า” ส่วนในสำนวนมลายูจะใช้คำว่า “pelanduk” หรือในภาษาไทย คือ “กระจงเล็ก” ความหมายของ “หลู้า” ในสังคมไทยสื่อความถึงประชาชนทั่วไป (ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว, 2562) และ “กระจงเล็ก” ในภาษามลายูมีความหมายว่าความเฉลียวฉลาดเช่นเดียวกัน (Kalam Jiwa, 2017)

การใช้สัญลักษณ์เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 3 คือ “ไม้” พบในสำนวนไทย ซึ่งเป็นคำรวมเรียกพืชทั่วไป โดยปกติมีราก ลำต้น กิ่ง ก้าน และใบ, เรียกเนื้อของต้นไม้ที่ใช้ทำสิ่งของต่าง ๆ มีลักษณะเป็นท่อน แผ่น หรือดุ้น เป็นต้น (อิสริยา เลหาศิริานนท์, 2552) ส่วน “ไม้ไผ่” พบในสำนวนมลายู จัดอยู่ในกลุ่มไม้เนื้อแข็งประเภทไม้ไผ่ คำว่าไม้และไม้ไผ่จัดอยู่ในกลุ่มพืชชนิดเดียวกัน ในสังคมไทยมองว่าการอบรมสั่งสอนเด็กหรือคนอายุน้อย ย่อมง่ายกว่าการสั่งสอนอบรมคนที่มีอายุมากโบราณท่านจึงเปรียบเทียบกับไม้ ซึ่งไม้ที่อ่อน มีอายุน้อยย่อมดัดและเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้ง่ายกว่าไม้แก่ ในขณะเดียวกันในสังคมมลายูมีทัศนคติว่าการฝึกวินัย หรือการสั่งสอนควรเริ่มจากวัยเยาว์ การสร้างมนุษย์ให้มีศักยภาพจึงเปรียบดั่ง “ไม้ไผ่” วัยเยาว์เปรียบดั่งหน่อไม้ เพื่อให้ไม้ไผ่ที่มีคุณภาพ หรือสมบูรณ์ที่สุดดูแลรักษาตั้งแต่ยังเป็นหน่อไม้ จะเห็นว่าสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนทั้งสองภาษา คือ “ไม้” และ “ไม้ไผ่” ทั้งสองชนิดนี้จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน สองสำนวนนี้สะท้อนให้โลกทัศน์ในการอบรมและการเลี้ยงดูบุตรหลานว่าควรให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยเยาว์

การใช้สัญลักษณ์ที่เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 4 คือ “ไก่” ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงสัตว์ที่เหมือนกัน ไม่ว่าจะสังคมไทยและสังคมมลายูนิยมเลี้ยงไก่เพื่อเป็นอาหารและใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น การชนไก่การทำเข็มจากกระดูกไก่ เป็นต้น นักมานุษยวิทยาได้กล่าวว่า มนุษย์กับไก่ได้มีความผูกพันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) ในสังคมไทยและสังคมมลายูพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงไก่ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในชนบท ความใกล้ชิดระหว่างมนุษย์กับไก่จึงส่งผลให้สำนวนทั้งสองภาษาใช้ไก่เป็นสัญลักษณ์หลายสำนวน แต่ไก่มีข้อเสียอยู่หลายอย่าง อาทิ ไก่มีความจำ

สั้น มักลืมนิสัยเดิมของตน มีสันดานเห็นแก่ตัว เช่น ต้องการสิทธิ์ในการกินอาหารก่อนตัวอื่น ต้องการมีสิทธิ์ในการเกาะคอนที่เป็นของมันโดยเฉพาะเท่านั้น และเวลานำอาหารไปให้ มันจะไม่กินในทันทีที่หากรู้ว่ามีอาหารที่ดีกว่า เล่ห์เหลี่ยมของไก่จึงเป็นที่มาของสัญลักษณ์ที่ใช้ในสำนวนของทั้งสองภาษา เช่นสำนวน

“ไก่อ่อนสอนขัน” ในภาษาไทย และ “ayam baru belajar berkokok” ในภาษามลายู ที่สื่อความถึงคนที่ยังด้อยประสบการณ์ ยังไม่รู้เท่าทันผู้อื่น และความหมายเพิ่มเติมในสำนวนมลายูว่า ผู้ที่ยังอ่อนด้อยประสบการณ์ แต่เริ่มจะสนใจเรื่องผู้หญิง สรุปได้ว่า ไก่เป็นสัตว์ตัวเล็กที่มีคุณสมบัติไม่สมบูรณ์ ย่อมไม่สามารถควบคุมตนเองตามสถานการณ์ได้ดี นับประสาอะไรกับไก่ที่ยังอ่อน

การใช้สัญลักษณ์เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 5 คือ “ข้าง” เป็นสัตว์ใหญ่ และ “ใบบัว” มีขนาดเล็ก ถ้าเอาใบบัวใบเดียวไปปิดข้าง ย่อมปิดไม่มิด สื่อความว่าคนที่ทำความชั่วไว้มากมาย แม้จะพยายามกลบเกลื่อนปิดบังอย่างไรก็ปิดไม่มิด เช่นเดียวกับสำนวนมลายูที่ใช้ “กระดัง” ไปปกปิดข้าง ถึงแม้ว่าทั้งสองสำนวนใช้สัญลักษณ์แตกต่างกัน แต่สื่อความหมายเหมือนกัน อีกทั้งเป็นการสะท้อนโลกทัศน์ว่า ความลับไม่มีในโลก มนุษย์ไม่สามารถปิดบังความชั่วของตนไว้ได้ตลอดไป

การใช้สัญลักษณ์เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 6 คือ “กล้า” กับ “กลัว” ซึ่งทั้งสองภาษาเหมือนกัน การใช้คำว่า “กล้า” ในสิ่งที่ถูกและ “กลัว” ในสิ่งผิดที่ทั้งสองสำนวนสุภาษิตใช้ บ่งบอกว่าทั้งสองสังคมเน้นว่าความถูกต้อง คุณธรรม และจริยธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรยึดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตการใช้สัญลักษณ์เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 7 คือ สำนวนไทยใช้คำว่า “ปี” กับ “กลอง” เป็นเครื่องดนตรีประกอบการรำ ในสำนวนมลายูจะมีอีกชื่อหนึ่งที่น่าสนใจคือ คำว่า “lantai” หรือในภาษาไทยมีความหมายว่า ฟัน ซึ่ง Longdo Dict (2003) ได้กล่าวว่าเครื่องดนตรีปีกับกลอง มักจะใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย หรืออาจกล่าวได้ว่าเครื่องดนตรีเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับประชาชนในสังคมมากที่สุด จึงไม่แปลกใจเมื่อเกิดความผิดพลาดในการรำแล้วจะไปโทษสิ่งที่อยู่ใกล้ที่สุดคือ “ปี” กับ “กลอง” เช่นเดียวกันกับการกระทำของมนุษย์ เมื่อเกิดความผิดพลาดก็มักจะโทษคนอื่นที่มีความใกล้ชิด ส่วนคำว่า “ฟัน” มักพบในสำนวนมลายู เมื่อมีการรำที่ไม่เป็นที่พอใจก็มักโทษสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุด ถึงแม้ว่าสิ่งที่โทษนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกันเลย การโทษสิ่งใกล้ตัวของทั้งสองสำนวนเป็นการกระทำเพื่อกลบจุดด้อยของตนเอง สำนวนทั้งสองภาษาสะท้อนโลกทัศน์ว่า ความผิดพลาดเป็นเรื่องยากที่จะหลีกเลี่ยง ทุกคนล้วนเคยผิดพลาด แต่เมื่อเกิดความผิดพลาดผู้ที่น่ายกย่องคือผู้ที่รับผิดขอโทษต่อความผิดของตนและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขมากกว่าการแก้ตัว

การใช้สัญลักษณ์เหมือนกันที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตไทย-มลายู สำนวนที่ 8 คือ “ลื่นกับฟัน” ทั้งสองภาษาใช้คำเดียวกัน สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของทั้งสองสังคมและวัฒนธรรมว่า ในการทำงานย่อมมีการกระทบกระทั่งหรือผิดใจกันเกิดขึ้นเป็นเรื่องธรรมดา จึงนำ “ลื่นกับฟัน” ซึ่งเป็นอวัยวะที่อยู่ใกล้ชิดกันในช่องปาก และทำงานร่วมกันมาเปรียบเทียบ เช่น เวลารับประทานอาหารทั้งสองอวัยวะนี้จะทำงานร่วมกันเสมอ ๆ ฟันมีหน้าที่เคี้ยวอาหารส่วนลื่นมีหน้าที่ตะล่อมอาหาร ด้วยการทำงานร่วมกันและอยู่ใกล้กัน บางครั้งอาจจะมีการกระทบกระทั่งกัน เช่น ฟันอาจจะกัดลื่นบ้างพอทำให้บาดเจ็บเล็กน้อยไม่รุนแรงอะไร (KLONGSONGNOH, 2019) เปรียบเช่นเดียวกับมนุษย์ที่อยู่ใกล้ชิดกัน เช่น สามีกับภรรยา หรือผู้ที่ทำงานร่วมกัน อาจจะมีการระหองระแหงกันบ้างมันเป็นเรื่องปกติธรรมดา

2. สำนวนสุภาษิตไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแต่ใช้สัญลักษณ์ต่างกัน

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนไทย-มลายู ที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแต่ใช้สัญลักษณ์ต่างกัน (ตารางที่ 2) และวิเคราะห์ตีความสัญลักษณ์ดังกล่าว เชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย-มลายู ผู้วิจัยได้คัดเลือกสำนวนไทย-มลายู จำนวน 5 สำนวน มาเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ เนื่องจากสำนวนสุภาษิตดังกล่าวเป็นที่นิยมใช้ในการสื่อสารอย่างแพร่หลายทั้งในสังคมไทยและมลายู ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแต่ใช้สัญลักษณ์ต่างกัน

สำนวนสุภาษิตไทย	สำนวนสุภาษิตมลายู	ความหมาย	สัญลักษณ์
1. คมในฝัก	tempayan yang penuh itu tidak berkocak airnya	ภายนอกดูนิ่งสงบเสงี่ยมแต่เมื่อพูดหรือกระทำการสิ่งใดออกมา จึงรู้ว่ามีความรู้ความสามารถสูง	คมกับโอ่ง
2. หว่านพืชหวังผล	ada udang di sebalik batu	ให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นเพื่อหวังผลตอบแทน, ทำเพื่อหวังผลตอบแทน	พืชกับหิน ผลกับกุ้ง
3. กิ่งทองใบหยก	bagai cincin dengan permata	เหมาะสมกันมาก, ใช้แก่ชายหญิงที่กำลังจะแต่งงานกัน	กิ่งทองกับแหวน ใบหยกกับพลอย
4. ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น	bagai mana acuan begitulah kuihnya	ลูกย่อมไม่ต่างไปจากพ่อแม่	ลูกไม้กับขนม ต้นไม้กับแม่พิมพ์
5. ไขในหิน	bagai menatang minyak yang penuh	ของที่ต้องดูแลทะนุถนอมเป็นอย่างดี	ไขกับน้ำมัน หินกับการเทให้เต็ม
6. ชีวิตเหมือนแฉวนอยู่บนเส้นด้าย	bagai telur di hujung tanduk	ตกอยู่ในสถานการณ์ที่หมิ่นเหม่หรือเต็มไปด้วยอันตราย เช่น ใกล้ตายหรือเสียหายอย่างมาก	ชีวิตกับไข่ เส้นด้ายกับเขา สัตว์

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนที่ 1 สำนวนสุภาษิตไทย ใช้คำว่า “คมกับฝัก” สัญลักษณ์ “คม” สื่อถึงความคมที่สามารถบาดได้ถ้ามีการกระทบกระทั่งกับส่วนใดส่วนหนึ่งของอวัยวะในร่างกายมนุษย์ ส่วนคำว่า “ฝัก” หมายถึง ของ หรือ สิ่งที่ใช้สวมหอกดาบ มีรูปคล้ายตัวหอกดาบที่อยู่ข้างใน มักทำด้วยหนัง ไม้ทองเหลือง (Niran Kasri, 2019) “คมในฝัก” เปรียบกับดาบคมกริบที่อยู่ในฝัก มองภายนอกไม่อาจรู้ว่ามีความคมซ่อนอยู่ เช่นเดียวกับสติปัญญา ความรู้ ความเฉลียวฉลาด ที่ไม่ได้แสดงออกมา นิ่งสงบเสงี่ยมอยู่ ดูภายนอกผิวเผินยอมไม่รู้ ความเก่ง ฉลาด ความสามารถจะปรากฏเมื่อได้พูดหรือแสดงออกมา ส่วนสำนวนมลายู ใช้คำว่า “tempayan” มีความหมายว่า โอ่ง และ “air” มีความหมายว่า น้ำ คำว่าโอ่งในภาษามลายูได้ให้ความหมายว่าภาชนะสำหรับเก็บน้ำ มีความหนาแน่น แข็งแกร่ง ทำจากดินเหนียว ก้นสอบเล็กน้อยปากกว้าง (Kamus Bahasa Melayu, 2017) สังคมมลายูใช้โอ่งในการเก็บน้ำ โอ่งที่มีน้ำเต็มมักจะไม่มีภาชนะเคลื่อนไหว ผู้คนจะรู้ว่าภายในโอ่งมีน้ำบรรจุอยู่เท่าใด ด้วยสภาพที่นิ่ง เงียบ ความมั่นคงของโอ่งทำให้ยากที่

จะคาดเดาว่ามีอะไรอยู่ข้างใน เช่นเดียวกับมนุษย์ที่เจ็บ ไม่ไอ้อวด หรือถ่อมตน คนทั่วไปจะไม่เห็นถึงความเก่งที่ซ่อนอยู่ เนื่องจากพฤติกรรมที่ไม่ไอ้อวด สำนวน “คมในฝัก” มีความหมายใกล้เคียงกับสำนวนมลายู “tempayan yang penuh itu tidak berkocak airnya” สัญลักษณ์ที่ใช้ในสำนวนทั้งสองภาษามีความแตกต่างกัน แต่มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน และสามารถเทียบเคียงกันได้ ทั้งสองสำนวนสื่อโลกทัศน์ด้านวิถีชีวิตว่า มนุษย์ควรถ่อมตน สมถะ ไม่อวดรู้ ไม่อวดเก่งให้คนอิจฉาริษยา ผู้คนดูไม่ออกกว่าเป็นคนอย่างไร อาจดูเป็นคนธรรมดา แต่จะรู้ว่ามีความสามารถก็ต่อเมื่อได้ลงมือทำ สังคมไทยและมลายูมีทัศนะเหมือนกันเรื่องการวางตัวให้เหมาะสม ทั้งสองสังคมยังไม่ยอมรับคนเก่งที่อวดเก่ง หยิ่งยโส แต่กลับยอมรับคนเก่งที่อ่อนน้อมถ่อมตน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวน ที่ 2 สำนวนสุภาษิตไทย ใช้คำว่า “พืช” และ “ผล” ความหมายแฝงของสำนวน “หวานพืชหวังผล” ก็คือ การหวานเมล็ดพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ลงไปในพื้นดิน เช่น ไร่ หรือ นา ย่อมคาดหวังว่าจะได้ผลผลิตจากการหวานเมล็ดพืชนั้น การหวานเมล็ดพืชมักจะเป็นการลงทุนด้วยของที่มีค่าน้อย แต่หวังกำไรที่มีค่ามากตอบแทน ส่วนสำนวนมลายู ใช้คำว่า “ada udang” มีความหมายว่า มีกุ้ง และ “di sebalik batu” มีความหมายว่า ใต้หิน มีความหมายโดยนัยว่าคนที่ลงทุนหรือช่วยเหลือคนใดคนหนึ่งที่แอบแฝงด้วยการหวังค่าตอบแทน ถ้าไม่ศึกษาหรือวิเคราะห์เชิงลึกจะไม่มีใครรู้ถึงความคาดหวังที่ซ่อนอยู่ในใจของผู้ นั้น (Rizky Idr, 2022) สำนวนนี้สะท้อนโลกทัศน์ของผู้คนในสังคมไทยและมลายูว่า น้อยคนนักที่ทำอะไรหรือช่วยเหลือผู้อื่นแล้วจะไม่หวังผลตอบแทน การทำอะไรโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นการพัฒนาคุณภาพทางจิตใจที่สูงส่ง (คุณธรรม) ซึ่งมีน้อยคนนักที่สามารถพัฒนาจิตใจตัวเองให้ถึงขั้นนี้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวน ที่ 3 สำนวนสุภาษิตไทย ใช้คำว่า “กึ่งทอง” และ “ใบหยก” คำว่า “กึ่ง” หมายถึง ส่วนที่แยกออกจากต้น หรือ แขนง “ทอง” หมายถึง ธาตุแท้ชนิดหนึ่งที่มีเนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลั่ง เป็นโลหะมีค่า, เรียกเต็มว่า ทองคำ “ใบ” หมายถึง ส่วนของพืชที่ติดอยู่กับกิ่งหรือลำต้น มีลักษณะเป็นแผ่นแบน ๆ รูปร่างต่าง ๆ กัน มีก้านใบหรือไม่มีก็ได้ มักมีสีเขียว “หยก” หมายถึง หินแก้วมีลักษณะแข็งเป็นสีต่าง ๆ ใช้ทำเครื่องประดับและเครื่องใช้เป็นต้น ถือว่าเป็นของมีราคา (Niran Kasri, 2019) สำนวนไทยเลือกสัญลักษณ์ กึ่งที่เป็นทอง บ่งบอกถึง สิ่งที่มีค่า ใบที่เป็นหยก บ่งบอกถึงของที่มีค่าและมีราคา เช่นกัน ดังนั้น “กึ่งทอง” จึงมีค่าเหมาะสมและคู่ควรกับ “ใบหยก” เช่นเดียวกับคู่บ่าวสาวหรือคู่ชีวิตที่มีความเหมาะสมกันในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นหน้าตา ผิวพรรณ ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะทางสังคม ชาติเชื้อวงศ์ตระกูล สะท้อนโลกทัศน์ด้านความเชื่อในสังคมไทยว่าการเลือกคู่ครองที่มีความเหมาะสมกันนั้น จะส่งผลต่อชีวิตคู่ที่ราบรื่น นอกจากการเลือกเพราะความรักความเข้าใจซึ่งกันและกันแล้ว ความมั่นคงในการสร้างครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ชีวิตคู่ราบรื่น ส่วนในสำนวนสุภาษิตมลายู คือ “cincin” มีความหมายว่า แหวน และ “permata” มีความหมายว่า พลอย ดีความได้ว่า สังคมมลายูมองว่าชีวิตคู่ที่เหมาะสมเปรียบเสมือนแหวนที่มีพลอยอยู่ประดับตรงกลาง แหวนปราศจากความสวยงามถ้าขาดพลอยประดับ เช่นเดียวกับชีวิตคู่ที่สมบูรณ์เปรียบเสมือนแหวนทองที่มีพลอยที่เป็นสิ่งที่มีความแข็งแกร่งและสวยงาม สำนวนนี้ทั้งสองภาษาใช้สัญลักษณ์ต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกันและสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการเลือกคู่ครองที่เหมาะสมในทุกด้านส่งผลให้ชีวิตคู่มีความราบรื่นเช่นเดียวกัน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวนที่ 4 สำนวนสุภาษิตไทย ใช้คำว่า “ลูกไม้” และ “ต้น” ลูกไม้ หมายถึง ผลไม้ “หล่น” หมายถึง ถูกทำให้ตกลงมา “ไกล” หมายถึง ห่าง ยืดยาว นาน และ “ต้น” หมายถึง ลำของ

ต้นไม้ เป็นชื่อรวมทั่วไปของต้นไม้และพืชผักต่าง ๆ สำนวนไทยเลือกใช้ “ลูกไม้” เป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายแทนลูก และใช้ “ต้น” เป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายแทนพ่อแม่ เนื่องจากลูกหรือผลของต้นไม้ต้นไหนก็ตามเมื่อหล่นลงมา ก็จะหล่นใกล้ต้นไม้ต้นนั้นหรือใกล้ ๆ กับร่มเงาของต้นไม้ต้นนั้น ๆ ไม่มีทางที่จะตกหรือหล่นไปไกล จึงใช้เป็นสำนวนเปรียบเปรยว่าลูกของใครก็ย่อมมีอุปนิสัยเหมือนกับคนนั้นนั่นเอง (Niran Kasri, 2019) ส่วนสัญลักษณ์ในสำนวนสุภาษิตมลายู คือ “acuan” มีความหมายว่า แม่พิมพ์แทนพ่อแม่ และ “kuih” มีความหมายว่า ขนม แทนตัวลูก สังคมมลายูตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผู้คนนิยมทำขนมเป็นชีวิตจิตใจ สองสำนวนใช้สัญลักษณ์ต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกันเพื่อสะท้อนโลกทัศน์ด้านวัฒนธรรมการเลี้ยงลูก ลูกจะได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ และในขณะเดียวกัน พ่อกับแม่จะเป็นต้นแบบของลูก ๆ ดังนั้นการออกแบบในการเลี้ยงดู หรืออบรมสั่งสอน พ่อแม่มีบทบาทสำคัญที่สุด

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวน ที่ 5 สำนวนสุภาษิตไทย ใช้คำว่า “ไซ่” และ “หิน” คำว่า “ไซ่” เป็นสิ่งที่ยืดหยุ่น สามารถแตกได้ง่ายเมื่อมีการกระทบกับของที่แข็งกว่า “หิน” เป็นมวลของแข็งที่ประกอบด้วยแร่ชนิดเดียว หรือหลายชนิดรวมตัวกันอยู่ตามธรรมชาติ (Dictionary, 2022) สำนวนนี้จึงหมายถึง คนที่ถูกเลี้ยงอย่างทะนุถนอมเป็นอย่างดี แทบจะไม่ต้องทำอะไรเลย เปรียบเหมือนคนหรือสิ่งของที่เปราะบางต้องดูแลเป็นพิเศษ “หิน” เป็นสิ่งที่แข็งแกร่ง เปรียบเหมือนการดูแลและปกป้องคุ้มครองจากพ่อแม่ ส่วนสัญลักษณ์ที่มีในสำนวนสุภาษิตมลายู คือ “menatang” มีความหมายว่า การกระทำที่ระมัดระวัง และ “minyak” มีความหมายว่า น้ำมัน “menatang” เป็นคำกริยาที่บ่งบอกถึงการถือหรือการยกของในฝ่ามืออย่างระมัดระวัง สำนวนนี้จึงสื่อความว่า การใส่น้ำมันในอุ้มมือจนเต็มต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะอาจจะล้นหรือไหลออกมาได้ แม้สำนวนทั้งสองใช้สัญลักษณ์ต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกันและสะท้อนโลกทัศน์ด้านวัฒนธรรมการเลี้ยงลูกของทั้งสองสังคม ที่ต้องมีความทะนุถนอม ความรัก เพื่อให้มีคุณภาพในการเลี้ยงดูให้มากที่สุด

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในสำนวน ที่ 6 สำนวนสุภาษิตไทย ใช้คำว่า “เส้นด้าย” เป็นสัญลักษณ์สื่อความถึง ความไม่แน่นอน ความเสี่ยง เพราะเส้นด้ายมีคุณสมบัติบางและอ่อนไหวได้ง่าย มีโอกาสหลุดตร่วงหล่นลงมาแตกสลายได้ทุกเวลา ชีวิตเป็นสิ่งที่บอบบางยิ่งนัก และอยู่กับความไม่แน่นอนตลอดเวลา ส่วนสัญลักษณ์ที่มีในสำนวนสุภาษิตมลายู คือ “telur” มีความหมายว่า ไข่ ซึ่งเป็นสิ่งที่บอบบาง สามารถแตกได้ง่ายเมื่อมีการกระทบกับของที่แข็งกว่า และ “hujung tandung” มีความหมายว่า ท้ายเขา มีความหมายโดยนัยว่า สถานการณ์ที่อันตรายเช่นเดียวกัน เนื่องจากไข่เป็นสิ่งที่บอบบางเมื่อแขวนที่ท้ายเขาของสัตว์ มีความเสี่ยงที่จะกระทบหรือตกลงมาและแตกสลายได้ทุกเมื่อ สำนวนทั้งสองใช้สัญลักษณ์ต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกันและสะท้อนโลกทัศน์ด้านวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ไม่แน่นอน เปรียบกับแขวนอยู่บนเส้นด้าย หรือเปรียบเหมือนไข่ที่อยู่ท้ายเขา เมื่อชีวิตมีความเสี่ยงมนุษย์ต้องใช้ชีวิตด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ มิเช่นนั้นแล้วจะเกิดความเสียหายตามมา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันพบว่า สำนวนสุภาษิตไทย-มลายู ที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันทั้งหมด 94 สำนวน สามารถจัดรูปแบบสำนวนสุภาษิตภาษาไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน ออกเป็นสองรูปแบบ คือ สำนวนสุภาษิต

ภาษาไทยและภาษามลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันโดยใช้สัญลักษณ์เหมือนกันทั้งหมดหรือเหมือนกันบางส่วน และสำนวนสุภาษิตภาษาไทยและมลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแต่ใช้สัญลักษณ์ต่างกัน รูปแบบสำนวนที่มีการใช้สัญลักษณ์ที่เหมือนกันทุกส่วนหรือบางส่วนหรือแม้กระทั่งต่างกันขึ้นอยู่กับสังคมและวัฒนธรรมในการตีความของแต่ละสังคม

จากการศึกษาพบว่า สำนวนสุภาษิตทั้งสองภาษาที่มีการใช้สัญลักษณ์เหมือนกัน เช่น น้ำกับปลา ที่สื่อความหมายการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประชาชนชาวไทยและชาวมลายู ช่างสื่อความหมายถึงความยิ่งใหญ่และอำนาจ ไม้สื่อถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงลูกให้เป็นคนดีควรเริ่มตั้งแต่วัยแบเบาะ วัฒนธรรมการเลี้ยงไก่รู้กับขลาดสื่อถึงวัฒนธรรมความเชื่อด้านคุณธรรมและจริยธรรม วัฒนธรรมการร้ายรำ สิ้นกับพินสื่อถึงวัฒนธรรมการเปรียบเทียบอวัยวะที่ทำงานร่วมกันในร่างกาย ส่วนการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่ต่างกันประกอบไปด้วยสัญลักษณ์คมกับโอง ฝักกับน้ำ ที่สื่อถึงการดำเนินชีวิตที่ยอมรับผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนของทั้งสองสังคม หวานพีชกับมีกุ้ง หวังผลกับไต่ก้อนหิน สื่อถึงความจริงใจเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมใฝ่หา ลูกไม้กับขนมต้นไม้กับ แม่พิมพ์ สื่อถึงการอบรมสั่งสอนและการเลี้ยงดูลูกหลาน กิ่งทองกับแหวน ใบหยกกับพลอย สื่อถึงการเลือกคู่ครองและ ไข่กับการทะเลาะ หินกับน้ำมันในฝ่ามือให้เต็ม สื่อถึงความระมัดระวังในการดำเนินชีวิต

ผลการวิจัยรูปแบบของสำนวนไทย-มลายูที่ใช้สัญลักษณ์เหมือนหรือต่างกันนี้ขึ้นอยู่กับการมุมมองของสังคมและวัฒนธรรมทั้งสองภาษาในการใช้สัญลักษณ์ในการเปรียบเทียบความหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในสำนวน มุมมองของผู้คนในสังคมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ด้วยมุมมองและการตีความของสังคมทำให้สัญลักษณ์ที่มีในสำนวนมีความหมายที่หลากหลาย ดังเช่นงานวิจัยของ พิษชาภา พลานุมาศ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาประเภทของสำนวนจีนที่มีสัญลักษณ์ “虎” กับสำนวนไทยที่มีสัญลักษณ์ “เสือ” มีความคล้ายคลึงกันถึง 6 ประเภท ได้แก่ สำนวนที่เกี่ยวกับความรู้สึก จิตใจ สำนวนที่เกี่ยวกับความเสี่ยง สำนวนที่เกี่ยวกับการอบรมสั่งสอน สำนวนที่เกี่ยวกับการยอมจำนน สำนวนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัย และสำนวนที่เกี่ยวกับกำรกระทำของมนุษย์ การตีความหมายของสัญลักษณ์ในสำนวนมีความสำคัญที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ มุมมอง ทศนคติ เป็นต้น งานวิจัยของ Hishamudin Isam & Mashetoh Abd. (2017) ที่ได้ศึกษา ความหมายของสัญลักษณ์ minyak ที่มีความหมายว่า น้ำมัน ที่มักปรากฏในสำนวนมลายู ที่พบว่าสังคมมลายูตีความหมายของสัญลักษณ์น้ำมันออกเป็นหลายความหมาย เช่น ของเหลว สถานะ การกระทำ ความรู้สึก สถานการณ์ ความหมายเชิงบวกและความหมายเชิงลบ

อย่างไรก็ตามการสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและค่านิยม ของแต่ละวัฒนธรรมมีผลในการกำหนดสัญลักษณ์และความหมายของสำนวนในแต่ละภาษา ดังเช่นงานวิจัยของ เพี้ยหลวน พัน และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการจำแนก ลักษณะและภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างสำนวนไทยกับสำนวนจ้วง ที่พบว่าสำนวนไทยกับสำนวนจ้วงมีความคล้ายคลึงเป็นอย่างมากในด้านเกณฑ์ของการจำแนก รวมทั้งภาพสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและค่านิยม ซึ่งความคล้ายคลึงระหว่างสำนวนไทยกับสำนวนจ้วงเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ บทบาทหน้าที่ในสังคมของชนชาติ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกนิพนันต์ โยธานะ (2556) ที่ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีสัญลักษณ์ “chī” กับสำนวนไทยที่มีสัญลักษณ์ “กิน” เพื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะร่วมและลักษณะต่างของสำนวนที่มีสัญลักษณ์ “กิน” ในทั้งสอง ภาษา และจากวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบ ทางด้านความหมายของสัญลักษณ์ “chī” กับ “กิน ในสำนวนจีนกับไทยสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและแตกต่างกันของชาว จีน

และชาวไทยในด้านสภาพแวดล้อม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สำคัญคือสัญลักษณ์ที่มีในสำนวนไทย-มลายูที่มีความเชื่อมโยงกับโลกทัศน์ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้เห็นว่าทั้งสองภาษามีความเชื่อมโยงในเชิงวัฒนธรรม ทั้งสองวัฒนธรรมมีมุมมองในการใช้สัญลักษณ์ที่เหมือนและแตกต่างกัน แต่ยังคงความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน ดังนั้นผลการวิจัยสรุปได้ว่า การเปรียบเทียบสัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันสามารถจัดรูปแบบออกเป็นสองชนิด คือ สำนวนสุภาษิตไทยและมลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน โดยใช้สัญลักษณ์เหมือนกันทั้งหมดหรือเหมือนกันบางส่วน และสำนวนสุภาษิตไทยและมลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันแต่ใช้สัญลักษณ์ต่างกัน การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนสุภาษิตไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน ที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติที่มีมุมมองทางสังคมและวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติโดยผ่านสัญลักษณ์ เช่น น้ำกับปลา ที่สื่อความหมายการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประชาชนชาวไทยและชาวมลายู ช้างสื่อความหมายถึงความยิ่งใหญ่และอำนาจ ไม้สื่อถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงลูกให้เป็นคนดีควรเริ่มตั้งแต่วัยแบเบาะ วัฒนธรรมการเลี้ยงไก่ รู้กับขลาดสื่อถึงวัฒนธรรมความเชื่อด้านคุณธรรมและจริยธรรม วัฒนธรรมการร้ายรำ สิ้นกับฟันสื่อถึงวัฒนธรรมการเปรียบเทียบอวัยวะที่ทำงานร่วมกันในร่างกาย ส่วนการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่ต่างกันประกอบไปด้วยสัญลักษณ์คมกับโอง ฝักกับน้ำ ที่สื่อถึงการดำเนินชีวิตที่ยอมรับผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนของทั้งสองสังคม หวานพิชกับมีกู่หวังผลกับไต่ก้อนหิน สื่อถึงความจริงใจเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมใฝ่หา ลูกไม้กับขนมต้นไม้กับ แม่พิมพ์ สื่อถึงการอบรมสั่งสอนและการเลี้ยงดูลูกหลาน กิ่งทองกับแหวน ใบหยกกับพลอย สื่อถึงการเลือกคู่ครองและ ไข่กับการทะเลาะ หินกับน้ำมันในฝ่ามือให้เต็ม สื่อถึงความระมัดระวังในการดำเนินชีวิต

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนสุภาษิตไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันของทั้งสองจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคนทั้งสองเชื้อชาติได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทั้งสองภาษา เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตไทยและมลายูในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ในสำนวนไทย-มลายูที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบสัญลักษณ์ของสัตว์ในสำนวนไทย-มลายู เพื่อให้สังคมได้เข้าใจแนวคิดการเปรียบเทียบและการตีความหมายของสัตว์ในสังคมไทยและมลายูมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยสัญลักษณ์ของสัตว์ในสำนวนไทย-มลายู เพื่อให้สังคมได้เข้าใจวิถีคิดและวิถีตีความหมายของสัตว์ในสังคมไทยและมลายูได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุล. (2524). **การใช้ภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- กณิกนันต์ โยธานะ. (2556). **การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “chī” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน”**. วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 6, (145-181).
- ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. (2562). **พานไหว้ครู’ จากเครื่องบูชา สัญลักษณ์ทางการเมืองและความกล้าหาญทางความคิด**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2563, จาก <https://thestandard.co/pedestal-tray-symbols/>
- นิตา บุรณภวังค์. (2562). **สำนวนไทยปลายจวัก: การศึกษาลักษณะและการเลือกใช้สำนวนไทยเกี่ยวกับอาหาร**. Dusit Thani College Journal. Vol.13 No.2 May - August 2019.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). **ไก่อ : สัตว์ปีกสำคัญที่สุดในโลก**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 05 พฤษภาคม 2565, จาก <https://mgronline.com/science/detail/9630000112602>
- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. 2543. **ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน / ราชบัณฑิตยสถาน**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2563, จาก <http://libapp.tsu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=923>
- พิชชาภา พลานุมาศ อมรรัตน์ คำด้วง จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ. (2564). **การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “虎” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “เสือ” A COMPARATIVE STUDY OF CHINESE IDIOMATIC EXPRESSIONS CONTAINING THE WORD “虎” (TIGER) WITH THAI IDIOMATIC EXPRESSIONS CONTAINING THE WORD “SUEA” (TIGER)**. วารสารสุทธิปริทัศน์. ปีที่ 35 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2564, 74-103.
- เพ็ญหลวน พัน สนิท สัตโยภาส และ พิศมัย อ่ำไพพันธุ์. (2557). **การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยกับสำนวนจ้วง (A Comparative Study of Thai and Zhuang Idioms)**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทม.ส.). ปีที่ 20 ฉบับที่ 2.3 พฤษภาคม-สิงหาคม 2557 ISSN 2408-0845.
- ยมนา ทองใบ. (2550). **การศึกษาสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุชาดา กุลบุตร. (2555). **การศึกษาวิเคราะห์สุภาษิตจีนที่มีตัว 牛**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- อิสริยา เลหาติรานนท์. (2552). **สำนักงานราชบัณฑิตยสภา Office of the Royal Society**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 05 พฤษภาคม 2065, จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>
- Abdullah Hussain. (2017). **Kamus Istimewa Peribahasa Melayu**. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar (1993). **Bahasa dan Alam Pemikiran Melayu**. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Deacon, T. W. (2003). **UG and semiotic constraints**. dlm. M. H. Christiansen, dan S. Kirby (Eds.), *Language evolution* (pp. 83-102). Oxford: Oxford University Press.

- DeLoache, J. S. (2004). **Becoming symbol-minded**. Trends in Cognitive Sciences, 8, 66 – 70.
- Dictionary. (2022). [online]. Retrieved May, 08, 2022, from <https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-royal-institute>.
- Glenberg, A. M., dan Robertson, D. A. (2000). **Symbol grounding and meaning: A comparison of high-dimensional and embodied theories of meaning**. Journal of Memory and Language, 43, 379 – 401.
- Hishamudin Isam & Mashetoh Abd. (2017). **The Symbol of Minyak [Oil] in Malay Proverbs: An Analysis of the Meaning from the Perspective of Cognitive Linguistics**. Melayu Journal. 10 July 2017 NSK new.indb, page 44-63.
- Kalam Jiwa. (2017). **Jenis-Jenis Cerita Binatang**. Retrieved October, 06, 2021, from Jenis-Jenis Cerita Binatang - NYALA (ungguncreative.com).
- Kintsch, W. (2008). **Symbol systems and perceptual representations**. dlm. M. De Vega, A. Glenberg, dan A. Graesser (Eds.), Symbols and Embodiment (pp. 145 – 164). Oxford: Oxford University. Press
- Niran Kasri. (2019). **ไม้อ่อนตัดง่าย ไม้แก่ตัดยาก หมายถึงอะไร**. [online]. Retrieved May, 05, 2022, from <https://www.blogsdit.com/2019/10/thairpoverbssmea>.
- Niran Kasri. (2019). **คมในฝัก หมายถึง อะไร ? พร้อมตัวอย่างการใช้งาน**. [online]. Retrieved May, 07, 2022, from <https://www.blogsdit.com/2019/09/proverbthaikomnaifux>.
- Office of the Royal Society. (2012). **Khai nai Hin (ไขในหิน)**. [online]. Retrieved May, 08, 2022, from <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>.
- Shi Wenjuan and Jiang Yuhong. (2015). **Comparision and Contrast Between English and Chinese Idioms from Cultural Connotation Perspective**. Canada Studies in Literature and language. V10 n1, 102 - 113.
- Supatchaya Sawatyothin. (2019). **Thai and Chinese Proverb with the Word “Snake”**. JOURNAL OF LANGUAGE, RELIGION AND CULTURE. Vol. 8 No. 2 July - December 2019, 100-125.
- Tenas Effendy (2003). **Peribahasa dalam kehidupan orang Melayu**. [online]. Retrieved May, 8, 2022, from http://malaycivilization.ukm.my/idc/groups/portal_tenas/documents/ukmpd/tenas_42870.pdf.